

СЕКЦІЯ 2 МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

STATE POLICY IN THE FIELD OF GENERAL SECONDARY EDUCATION AND MECHANISMS OF ITS IMPLEMENTATION: REGIONAL ASPECT

У статті розглянуто сучасні пріоритети державної політики у сфері загальної середньої освіти та механізми її реалізації на регіональному рівні. Основою сучасних змін у системі освіти України постає шкільний зміст освіти і освітнє середовище, які будуть розвивальними і зорієнтованими на особистість та задоволення її освітніх потреб. Ціннісною основою освітнього середовища школи є права і свободи людини, які мають стратегічну державну вагу в розвитку сучасного демократичного суспільства. Державна політика у сфері загальної середньої освіти випливає з концепції «Нова українська школа», яка окреслює якісні зміни в системі освіти на найближчі 12 років реформи поетапно: початкова, базова та профільна середня школа. Державними регуляторами процесів трансформації у шкільній освіті України постають органи державної влади та місцевого самоврядування, а суб'єктами освітньої діяльності постають заклади загальної середньої освіти всіх ступенів та заклади післядипломної педагогічної освіти і методичні установи територій. Факторами необхідності змін у системі шкільної освіти України є: прямий зв'язок освіти з економічним зростанням країни; не всі діти мають рівний доступ до якісної освіти; переорієнтування зі школи накопичення знань – «hard skills» – на школу «м'яких» навичок – «soft skills»; зміна потреби роботодавців у додаткових когнітивних та соціально-емоційних навичках людини-працівника; прогнозування перспективи сучасної людини, успішність якої забезпечується на 15% за рахунок професійних навичок та на 85% – «м'яких» навичок. Актуалізуються концепти «децентралізація» та «ефективне управління», що надаватиме українській школі реальну і відповідальну автономію. Запровадження повної прозорості освітньої діяльності і фінансування закладів освіти, які постають, забезпечують свободу вибору в освіті та запровадження принципу «гроші ходять за дитиною». За результатами дослідження встановлено загальні тенденції та механізми з реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти, які на регіональному рівні реалізуються практично через процеси: організаційної освітньої інфраструктури території; матеріально-технічного забезпечення закладів освіти; кадрового забезпечення освітнього процесу закладів; розвитку демократичних принципів управління автономним закладом освіти; становлення розвиваючого та гнучкого освітнього простору школи тощо.

Ключові слова: державне управління освіти, регіональна влада, автономія закладу освіти, трансформація змісту, освітнє середовище.

The article considers the current priorities of state policy in the field of general secondary education and mechanisms for its implementation at the regional level. The basis of modern changes in the education system of Ukraine is the school content of education and the educational environment, which will be improving and focused on the individual and will meet his educational needs. The value basis of the educational environment of the school is human rights and freedoms, which have a strategic state weight in the development of a modern democratic society. The state policy in the field of general secondary education is written in the concept of "New Ukrainian School", that outlines the qualitative changes in the education system for the next 12 years of reform in the following stages: primary, basic and specialized secondary school. The state regulators of transformation processes in school education of Ukraine are the bodies of state power and local self-government, and the subjects of educational activity are represented by institutions of general secondary education of all levels, institutions of postgraduate pedagogical education and methodological institutions of territories. Factors of the need for changes in the school education system of Ukraine are the following: direct connection of education with the economic growth of the country; not all children have equal access to quality education; reorientation from the school of knowledge accumulation – the school of "hard skills", to the school of "soft" skills; changing the needs of employers in additional cognitive and socio-emotional skills of the human worker; forecasting the prospects of a modern man, whose success is ensured by 15% due to professional skills and 85% due to "soft" skills. The concept of decentralization and effective management is being actualized, that will give Ukrainian schools real and responsible autonomy. The introduction of full transparency in educational activities and the funding of emerging educational institutions ensure freedom of choice in education and the introduction of the principle of "money follows the child".

According to the results of the study, general trends and mechanisms for the implementation of state policy in the field of general secondary education, which are put into practice at the regional level through the processes of organizational educational infrastructure of the territory, logistical support of educational institutions, staffing of the educational process of institutions, development of democratic principles of management of an autonomous educational institution, formation of a developing and flexible educational space of the school, etc.

Key words: state education department, regional government, autonomy of the educational institution, content transformation, educational environment.

УДК 347.43

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5240-2020-17-4>

Безена І.М.

к. філос. наук,
завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради,
докторант
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

Постановка проблеми. В Україні вже два роки проходить стратегічна реформа шкільної освіти, яка охопила стратегічні зміни державної політики в контексті концепції «Нова українська школа» та пріоритетів з демократизації і децентралізації повноважень, відповідальності й розширення впливу на освітні процеси суспільних інституцій. Основою трансформацій окреслюються прагненнями підвищити якість загальної середньої освіти та нейтралізувати фактори, які її погіршують, такі як: стан фінансування, заробітна плата вчителя, ресурсне забезпечення освітнього середовища школи, система управління освітою, зміст та методи викладання шкільних предметів, стратегія діяльності розвиваючого простору для особистості.

У реформу національного шкільництва було закладено 12-річний термін навчання та поетапних трансформацій, протягом яких буде проведено оновлення всіх сторін освітнього простору середньої освіти. На окреслені змістові процеси мають регуляторні впливи – органи публічної влади від уряду, міністерства, регіональних структур (обласні та місцеві) до закладу шкільної освіти. У ході реалізації реформи шкільництва враховуються суспільні й індивідуальні потреби у системних діях, які враховують досвід провідних країн світу у змісті освіти, пріоритетах педагогіки та публічного управління, гнучкої структури освіти, нової моделі фінансування освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем державної політики у сфері освіти та механізми її реалізації через управлінську діяльність регіональної державної влади, місцевих громад і закладів освіти знаходять своє дослідження у науковому середовищі. З окремих проблем національного та регіонального рівнів здійснюють дослідження науковці: Луговий В., Кононенко О., Лазаренко С., Куйбіда В., Майборода В., Сьорогін С., Бородін Є., Сиченко В., Шевченко Н., Романенко К., Юрчук Л., Кононенко О., інші.

Мета статті – здійснити аналіз результатів реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти на регіональному рівні в умовах демократизації і децентралізації.

Виклад основного матеріалу. Після багаторічних розмов та розроблення проєктів реформування шкільної освіти, в 2016 році Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [1]. Прояви кризових явищ у шкільництві України можна визначити за такими індикаторами

ефективності: погіршення якості освіти; збільшення числа молоді, яка здобуває освіту за кордоном; зниження показників у міжнародних дослідженнях конкурентоспроможності, що впливає на економічний розвиток України та її стратегічні перспективи, перекося у змісті шкільної освіти і формуванні розвиваючого середовища.

Чинним законодавством України окреслено системні реформи, на які буде направлено організаційна діяльність всіх інституцій публічного управління та освітньої системи: перерозподіл управлінських повноважень освітньою системою (таблиця 1); нові Державні стандарти (початкова, базова та основна освіта); педагогіка партнерства в освітньому середовищі; підвищення мотивації та академічної свободи вчителя; реалізація принципів дитиноцентризму та актуальних процесів виховання; нова гнучка структура школи, зміст освіти і освітнє середовище; справедливий розподіл коштів, які будуть сприяти доступності до якісної освіти; створення нових змістових умов для освітнього розвитку особистості. В окреслених концептах можна визначити нові організаційні завдання публічного управління освітньої системи та розширення творчості у педагогічному просторі діяльності, які направлено на розвиток людини і формування життєвих компетентностей сучасної особистості для успішної самореалізації.

На нашу думку, що є заперечною, існують погляди на освітню систему країни, яка має всі аспекти прямої взаємної залежності різних ступенів та рівнів освіти: дошкільної, шкільної, позашкільної, професійної, спеціальної, фахової передвищої, вищої та освіти дорослих. Адже від їх рівня актуальності, змісту та ефективної якості залежать кінцеві результати освіти, а саме: готовність особистості до стійкої конкурентності/успішності у життєвому і професійному просторі, гуманістичного та сталого розвитку суспільства. Відповідно, і державна політика у сфері освіти та механізми управлінсько-освітньої діяльності, які мають направлятися на отримання ефективних результатів реформи освітньої системи та задоволення очікувань суспільства і особистості. Сучасна школа як заклад середньої освіти є ключовими у системі освіти держави.

У 2017 році було розпочато активні трансформації у нормативному освітньому законодавстві України, зроблено стратегічний крок та прийнято нову редакцію Закону України «Про освіту», який є рамковим і визначає стратегії контекстів переформатування галузевих законів за відповідними рівнями освіти. У січні 2020 року зроблено другий крок: затвер-

джено нову редакцію Закону України «Про повну загальну середню освіту», який закріпив державну стратегію із реформи у середній освіті окреслені Концепцією «Нова українська школа». Так було розпочато активну правову регуляторну діяльність від Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України, якими визначаються питання освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти.

Законодавець визначив, що основною метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка буде здатна до самостійного життя в суспільстві та спроможною до цивілізованої взаємодії з оточуючим світом, має прагнення до самовдосконалення впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, індивідуальної відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення окреслених концептів мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній людині для успішної життєдіяльності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих

наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти [2; 3]. Середня освіта відповідно до Конституції України є обов'язковою і здобувається в інституційних або індивідуальних формах за трьома рівнями: початкова освіта тривалістю чотири роки; базова середня освіта тривалістю п'ять років; профільна середня освіта тривалістю три роки [4]. Здобуття профільної середньої освіти має у двох спрямуваннях: академічний та професійний.

В окреслених контекстах органи місцевого самоврядування (далі – ОМС), об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) для забезпечення територіальної доступності до послуг закладів освіти у сфері шкільництва, відповідно, створюють і утримують мережу закладів та їх філій на території громади. З метою створення сприятливих умов для особисто-

Таблиця 1

Шляхи і способи розв'язання життєво важливих проблем освітньої системи

№ з/п	Шляхи розв'язання	Способи розв'язання
1	Перегляд змісту загальної середньої освіти	Нові Державні стандарти школи (початкової, базової, профільної школи); особистісно-орієнтоване освітнє середовище; стимулювання здобуття умінь і навичок для успішної життєвої самореалізації; врахування психофізичні особливості дитини; професійно-орієнтовано середовище школи; формування громадсько активної особистості; спроможною долати життєві ситуації тощо.
2	Нова педагогіка загальної середньої освіти	Розвиток педагогіки партнерства; розвиток співпраці із батьківською громадою; організація самоврядування; застосування цифрових технологій з освітньою метою; розроблення освітнього середовища на індивідуалізацію розвитку; інклюзія і психологічний супровід тощо.
3	Нова система управління загальної середньої освіти	Державно-громадське управління освітньою системою і закладами; запровадження авторських освітніх програм; формування фінансової та академічної автономії закладів освіти; самоврядування закладів освіти; стимулювання професійному розвитку вчителя тощо.
4	Нова структура загальної середньої освіти	Перехід на 12 річну модель навчання; профільна старша школа; допрофесійна підготовка; можливості вступу до закладів вищої освіти; нова модель підвищення кваліфікації педагогів; тощо.
5	Нова модель фінансування загальної середньої освіти	Прозорість розподілу коштів; фінансова автономія закладу; державно-громадське партнерство направлене на співфінансування закладу освіти; принцип «гроші ходять за дитиною» та «гроші ходять за вчителем» з академічного професійного зростання; рівний доступ до фінансування закладу; стимулювання притоку коштів в освіту; тощо.
6	Нове нормативно-правове забезпечення загальної середньої освіти	Прийняття нової законодавчої бази, проведення суцільної ревізії нормативного законодавства, що регулює життєдіяльність закладу освіти; обмеження бюрократичного процесу та звітності в закладах освіти; підвищення відкритості та прозорості діяльності закладу освіти; тощо.

сті у здобутті повної загальної середньої освіти запроваджується профільне навчання, сприятливе освітнє середовище із сучасним і ефективним ресурсним забезпеченням (інформаційним, науково-методичним, матеріально-технічним). Засновники із числа закладів освіти (школа, позашкільний заклад, спортивні та культурні установа) можуть: створювати освітні округи; визначати структуру опорних закладів та філій; організовують підвіз суб'єктів освіти; забезпечують сучасне ресурсне забезпечення освітнього простору тощо.

Новий Закон України «Про повну загальну середню освіту» № 463-ІХ від 16 січня 2020 року визначає правові, організаційні й економічні засади функціонування та роз-

витку системи загальної середньої освіти. Редакція закону стала логічним продовженням законодавчого врегулювання реформи системи освіти, який закріпив сучасні правові норми і повноваження, що визначатимуть на найближчі роки нову стратегію та систему координат для функціонування шкільної освіти в громадах регіонів (таблиця 2).

У контекстах децентралізації та демократизації в управлінні освітньою системою пройшли ряд змін, а саме: 1) заклади загальної середньої освіти передано під управління ОМС, ОТГ; 2) для виконання нових повноважень місцевому самоврядуванню передано фінансові ресурси для освітньої сфери території; 3) ОМС для виконання повноважень в освітній сфері

Таблиця 2

Органи державного управління та повноваження у сфері загальної середньої освіти

Орган управління	Повноваження
Кабінет Міністрів України	Забезпечення проведення державної політики у сфері освіти; затвердження стратегії розвитку освіти; розробляє, затверджує і виконує державні цільові програми у сфері освіти; забезпечує рівні умови розвитку закладів освіти всіх форм власності; визначає порядок формування і розподілу освітніх субвенцій між бюджетами; затверджує державні пріоритети у сфері освіти; затверджує перелік посад педагогічних працівників; затверджує ліцензійні умови провадження освітньої діяльності; затверджує індикатори оцінки стану освіти; визначає органи ліцензування у сфері дошкільної та загальної середньої освіти; тощо.
Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки	Забезпечення формування та реалізує державну політику у сфері освіти; розробляє стратегію розвитку освіти; здійснює нормативно-правове забезпечення функціонування системи освіти в межах повноважень; організовує збір та обробку освітньої статистики, здійснює аналіз та прогнози розвитку освіти; затверджує порядок, види та форми проведення моніторингу якості освіти; забезпечує функціонування Єдиної електронної бази з питань освіти; затверджує стандарти освіти; захист прав і свобод людини; здійснює міжнародне співробітництво в освіті; затверджує порядок визнання документів про освіту; формує пропозиції про обсяги державної субвенції для середньої і професійної освіти; надає методичні рекомендації з освіти; розробляє пропозиції про ліцензійні умови провадження освітньої діяльності; формує та забезпечує функціонування системи сертифікації педагогічних працівників; забезпечує розвиток фізичного виховання в закладах освіти; затверджує порядок інституційного аудиту в закладах освіти; затверджує типові освітні програми тощо.
Державні органи, яким підпорядковані заклади освіти	Беруть участь у реалізації освітньої політики; беруть участь у розробці умов прийому у професійні заклади освіти; розробляють державне фінансування закладів освіти; здійснює аналіз і моніторинг якості освіти; беруть участь у формуванні стандартів освіти; забезпечують заходи дотримання прав і свобод людини; тощо.
Органи місцевого самоврядування	Регіональний рівень: відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти; планують та забезпечують розвиток мережі професійних закладів; засновують заклади освіти; забезпечують здобувачів середньої та професійної освіти гуртожитками; оприлюднюють офіційну звітність про використання коштів; забезпечують рівні умови для розвитку закладів освіти; дотримання прав і свобод людини; тощо. Районні(міські) ОМС та ОТГ: відповідальність за реалізацію державної політики у сфері освіти; забезпечення доступності дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти; планують та забезпечують розвиток мережі закладів освіти; створюють заклади освіти; закріплюють території обслуговування; забезпечують доступність до закладів освіти; забезпечують підвезення до закладів освіти; ведуть облік дітей; оприлюднюють офіційну звітність про кошти; забезпечують рівні умови розвитку закладів освіти; захист прав і свобод людини; тощо.

утворили структурні підрозділи управління освітою громади; 4) ОТГ визначають мережу закладів освіти, освітні округи та опорні заклади і їхні філії; тощо. Технологічною, змістовою і організаційною сторонами процесу управління системи освіти постають: питання розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень; раціональна організація праці апарату управління та закладів освіти громади; самостійна кадрова політика; постановка регіональної мети, шляхів та засобів досягнення ефективних результатів у розвитку освітнього середовища для розвитку особистості; розвиток місцевої ініціативи, педагогічних експериментів, інтернаціоналізації суспільного життя, інтеграції освітньої сфери у стратегії розвитку громади; розвиток механізмів державно-громадського управління освітньою системою; розширення механізмів інформаційного забезпечення, відкритості та прозорості управлінської діяльності і освітньої сфери громади; тощо.

Необхідно відзначити, що ключовим суб'єктом управління та реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти є регіональний та місцевий рівні. Адже саме вони найбільше наближені до закладу освіти та людини, які надають освітню послугу, і особи, яка здобуває загальну середню освіту, та які мають повноваження сприяти всіма сучасними ресурсами в можливостях доступу до якісної освіти. Узагальнюючи питання формування мережі органів управління освітньою сферою громади, відзначаємо, що всі 71 ОТГ утворили виконавчі структурні підрозділи при виконкомах місцевих рад. Проведено організаційні процедури із реєстрації закладів освіти, засновниками яких є ОТГ, проводяться заходи із покращення ресурсного забезпечення освітнього простору. У Дніпропетровському регіоні здійснюються за активної участі ОМС стратегічні соціальні проекти для нового ресурсного забезпечення закладів освіти, перегляду і осучаснення інфраструктурної мережі та вибудовування нових механізмів фінансового забезпечення освітнього простору, автономії закладу освіти.

Аналіз стану мережі і інфраструктури закладів загальної середньої освіти регіону окреслив ряд системних проблем, за якими має концентруватися стратегічна перспектива діяльності органів управління та менеджменту закладів освіти: 1) мережа, яка перевантажена кількістю закладів освіти і потреба її оптимізації; 2) вибудовування нової моделі освітнього округу та опорного закладу і філії; 3) розвиток комфортного освітнього середовища для розвитку особистості; 4) переформатування змісту шкільної освіти та індивідуальної траєкторії навчання і орієнтування на сталий розвиток життєвих компетентностей особистості; 5) становлення ефективних механізмів автономії закладів освіти; 6) формування нової моделі розвитку і діяльності вчителя, агента змін; 7) становлення нового і демократичного формату освітнього менеджменту; 8) сучасна стратегія розвитку системи освіти тощо.

На нашу думку, новим аспектом у структуруванні системи закладів загальної середньої освіти в ОТГ має окреслюватися питаннями стратегічного і зваженого підходу управлінських інститутів громади в перспективах розвитку мережі закладів шкільної освіти, комплектуванні класів та ресурсного забезпечення освітнього процесу і орієнтація на якість шкільної освіти (таблиця 3) [5].

Одним із найскладніших стратегічних завдань для ОТГ у ході трансформаційного процесу на території є розвиток нових демократичних функцій управління освітою. До часу створення нових громад управління освітою в сільських територіях делегувалося районними радами місцевим державним адміністраціям і їх структурним підрозділам – відділи освіти, які є системою державної влади. Функції виконавчих органів сільських та селищних рад у сфері загальної середньої освіти були з другорядними завданнями у забезпеченні окремих питань школи. На відміну від райдержадміністрацій, ОМС є автономними та мають всі повноваження, у тому числі у сфері управління освітою, але

Таблиця 3

Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування в галузі освіти: опорні заклади та філії (станом 01.11.2019 р., сайт МОНУ, Дніпропетровська область):

Функціонує опорних шкіл		Кількість філій опорних шкіл		Навчається учнів в опорних школах та їх філіях		Кількість учнів опорних шкіл та їх філій, які навчаються за індивідуальною формою			
						загалом		з них через хворобу	
загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ
46	32	86	59	22783	16636	914	360	220	43

в той же час є серйозним викликом – їх інституційною слабкістю. Відповідно, на сучасному етапі отримання бюджетних преференцій та управлінських повноважень потрібно розуміти, як значну складність у реалізації бюджетних завдань. Адже через розширення відповідальності ОМС за створення ефективного управління системою освіти окреслюється наявністю давніх проблем і кризових ознак освітньої системи: застаріла ресурсна база закладів; застарілий зміст освіти, який не відповідає сучасним запитам життя і людини; проблеми з кадровим забезпеченням освітнього процесу і рівня фінансового забезпечення педагогів; стан і рівень розвитку інфраструктури громади (дороги, транспорт, харчування, наповнення класів, комфортні умови перебування в закладі, суб'єкти господарювання тощо).

З огляду на викладене можна додатково розглянути матеріали, які допоможуть встановити окремі сучасні процеси життєдіяльності освітньої системи регіону. Внутрішня структура закладу освіти визначається реальними механізмами організації освітнього процесу та місією суб'єктів діяльності (таблиця 4). Управлінські впливи на реалізацію окресленого спектру діяльнісних процесів визначаються повноваженнями: педагогічна рада-керівник закладу освіти-орган управління освіти-фінансовий орган-постійна комісія ради-сесія ради. В окресленому концепті актуалізується проблема становлення і розвитку механізмів автономії закладу освіти, в тому числі фінансової, самостійності у формуванні мережі комплект-класів, тарифікаційного навантаження вчителів, організації підвозу до закладу освіти, харчування, ресурсного забезпечення тощо.

В окреслених питаннях функціонування, управління і життєдіяльності освітньої системи є ще певне число проблем та протиріч у чинному законодавстві сфери освіти. Наприклад, на сучасному етапі в ОТГ проходять управлінські процеси з моніторингу і прийняття рішення щодо нової схеми мережі закладів освіти громади, оптимальна схема підвозу учасників освітньої діяльності, оновлення ресурсного забезпечення закладів освіти, особлива увага розбудові початкової школи (реконструкція приміщень, нові меблі, інтермедійне забезпечення, розвиваючі ресурси тощо). В окресленому контексті актуалізується проблема нової освітньої моделі шкільної системи: «гроші ходять за повноваженнями». Наші розвідки показали актуальність і цілісність ефективного розвитку загальної інфраструктури території: стан автошляхів, наявність централізованого/індивідуального водопостачання та альтернативного опалення, активність суб'єктів господарювання і канали надання суспільних послуг тощо.

Механізми державного управління в сфері середньої освіти визначають різні способи розв'язання суперечливих явищ чи аномальних явищ через послідовні і реальні ефективні дії системи/підсистеми, до яких включено основоположні принципи, цільові орієнтири, функціональну діяльність із використанням відповідних форм та методів управління [6, с. 421]. Структурно-функціональний зміст процесів управління проходить через взаємодію суб'єкта і об'єкта, єдність стратегій діяльності і відносин, функціонування певної системи або підсистеми. Ключовими питаннями управління у сфері освіти визначаються метою, засобами впливу в контексті «суб'єкт-об'єкт», зовнішніми і внутрішніми зв'язками/

Таблиця 4

Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування в галузі освіти: внутрішня структура закладів освіти (станом 01.11.2019 р., сайт МОНУ, Дніпропетровська область):

Кількість класів з інклюзивним навчанням в опорних школах та їх філіях		Кількість учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах опорних шкіл та їх філій		Кількість класів опорних шкіл та їх філій, в яких навчається 10 і менше учнів		Кількість учнів, які організовано довозяться на навчання до опорних шкіл		Кількість шкільних автобусів в опорних школах		Загальна потреба області в шкільних автобусах для опорних шкіл		Кілометрів доріг для підвезення учнів до опорних шкіл в незадовільному стані	
загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ	загалом	ОТГ
583	119	745	153	225	134	5789	4305	111	86	47	33	1264,81	888,81

відносинами в системі, наявністю всіх видів ресурсів і аналітичної ясності ситуації, стійкої комунікації, різних технології діяльності тощо. У нашому колі дослідження механізмів управління постали політичні, економічні, соціальні, організаційні та правові аспекти діяльності у сфері суспільної діяльності на регіональному рівні. Кожна складова освітньої системи володіє внутрішньою або зовнішньою підсистемою управління, що виконує певні функції управління для забезпечення якісного освітнього простору. Таким чином, механізми управління регіонального рівня освіти включають: об'єкти діяльності, процеси взаємовідносин, явища, які визначають процес управління. Практика управлінської діяльності показує наявність певних проблем процесу: адекватність діяльності, механізми розв'язання проблем, ефективність результатів, можливості та переваги, компетентності керівника і механізми керування процесом, проектування та технологія діяльності, врахування ризиків і відповідальність.

Висновки і пропозиції. Таким чином, отримані результати дослідження свідчать, що реформа з демократизації та децентралізації, окреслює актуальність нових механізмів державного управління у сфері загальної середньої освіти і стратегій соціального розвитку регіону/території та активізації позитивних зрушень у окресленій освітній системі. Адже поруч із демократичними механізмами реалізації державної політики у сфері освіти на регіональному рівні, визначилися ряд проблем: 1) усунення дублювання повноважень та прогалин у фінансовому забезпеченні системи освіти: навчальний план (варіативна та інваріативна складова частина), підвезення до закладу освіти, ресурсного забезпечення, умови життєзабезпечення (енергоносії, ремонти, обслуговування, харчування тощо), заробітна плата, тощо; 2) необхідність чіткого розмежування повноважень у сфері загальної середньої та професійної освіти між ОМС всіх

рівнів та органами виконавчої влади; 3) необхідно привести у відповідність до нового Закону «Про повну загальну середню освіту» та розмежувати фінансування закладів за рівнями місцевих бюджетів; 5) відкрите питання фінансування підвищення кваліфікації педпрацівників та потребує врегулювання, з якого рівня бюджету буде здійснюватися; 6) посилення якісного і професійного складу апарату державного управління та місцевого самоврядування, який відіграє важливу роль у виконанні функцій і завдань держави; 7) розвиток демократичної моделі державно-громадського управління системою освіти. Відповідно, в ході дослідження окреслено перспективну проблему подальших розвідок у даному напрямку механізмів управління на регіональному рівні, які направлено на антикризові заходи та формування ефективної структури і мережі освітньої сфери регіону/громади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.
2. Про освіту. Закон України. 2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Про повну загальну середню освіту. Закон України. 2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
4. Конституція України. 1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80>.
5. Опорні школи. Міністерство освіти і науки України. Сайт. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/oporni-shkoli>.
6. Енциклопедичний словник з державного управління / За ред. Ю. Ковбасюка, В. Трощинського, Ю. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с. URL : http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/14ff57eb-06bd-4b2b-8bfb-ead7f286d5dd.pdf.